

ชื่อผลงานวิจัย (ไทย)

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดชุมพร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา

ชื่อผลงานวิจัย (อังกฤษ)

THE DEVELOPMENT OF LOCAL CURRICULUM ABOUT “ THE LOCAL WISDOM OF CHUMPHON ” FOR MATTAYOMSUKSA 1 SA-ARDPADERMWITTAYA SCHOOL

ชื่อนักวิจัย

นางสาวลักขณ์ รอดผล

ปีที่ผลงานวิจัยเสร็จ

2552

ประเภทของงานวิจัย

หลักสูตรและการเรียนรู้

คำสำคัญ

หลักสูตรท้องถิ่น , ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดชุมพร

ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งให้สถานศึกษานำไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กรมวิชาการ 2545 : 9)

เนื่องจากการจัดการศึกษาที่ผ่านมา ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 23 (3) ที่ได้ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในท้องถิ่นของตน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 : 22-23) หมวด 4 มาตรา 27 วรรค 2 กำหนดไว้ว่า ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวของชุมชน ของสังคม และของประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 : 27) ในหมวด 4 มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว และชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น สนับสนุนส่งเสริม

ความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม โดยมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชน ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กับโรงเรียนทั่วประเทศไทย โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา จึงได้ดำเนินการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และทางโรงเรียนได้เห็นถึงความสำคัญในส่วนที่เกี่ยวกับท้องถิ่น ซึ่งยังไม่ได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่ยึดหลักสูตรแกนกลางเป็นสำคัญ จึงเห็นว่าควรนำเรื่องราวในท้องถิ่น มาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัว เกิดความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจในการที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดชุมพร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ตอบสนองเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจ มีความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ตลอดจนร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานมรดกอันล้ำค่าในท้องถิ่นของตนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดชุมพร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนการเรียน และหลังการเรียน ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดชุมพร

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ประชากรที่ให้ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำในท้องถิ่น และนักเรียน
2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ที่เรียนวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดชุมพร ปีการศึกษา 2551 จำนวน 500 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ที่เรียนวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดชุมพร รหัสวิชา ส 31202 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 40 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดชุมพร
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจ

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ ปีการศึกษา 2551-2552 ใช้เวลา 16 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน

วิธีการวิจัย

เครื่องมือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ประกอบด้วย

- 1.1 แผนการจัดการเรียนรู้
- 1.2 แบบประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ
- 1.3 แบบประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 3 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบประเมินที่สร้างขึ้น พร้อมกับโครงร่างหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้อง โดยผู้วิจัยดำเนินการและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลที่ได้จากการประเมินความสอดคล้อง ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของ ดัชนีความสอดคล้อง

ผลการวิจัย

ผลจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดชุมพร รหัสวิชา ส31202 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้หลักสูตร ที่มีองค์ประกอบครบถ้วน หลักสูตรมีคุณภาพสูง มีความถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของชุมชน และความต้องการของผู้เรียน นักเรียนมีความพึงพอใจในหลักสูตรท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้ เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีระบบ และเป็นขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น สำรวจความต้องการของชุมชนโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ผู้รู้ในท้องถิ่น และครูใน โรงเรียน เกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สำรวจความต้องการของชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครู และนักเรียน ซึ่งการสำรวจครั้งนี้ มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร จากนั้น นำผลการสำรวจมาคัดเลือกเนื้อหาสาระมาใช้ในการจัด การเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพ ชุมชน และความต้องการของผู้เรียนซึ่งในขั้นตอนนี้ทำให้ได้ข้อมูลสำหรับนำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อการตอบสนองความ ต้องการของชุมชนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทาบ (Taba, 1992, อ้างถึงใน รุจิรุ ภูสาระ, 2545 : 60-65) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรควรเริ่มต้นจากการรวบรวมข้อมูลของชุมชน และของโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นทั้งความต้องการที่มีอยู่เดิมผสมผสาน เข้ากับความต้องการใหม่ สรุปเป็นความเห็นเดียวกันกับความต้องการของท้องถิ่น และสังต์ อุทรานันท์ (2532 : 38) ได้กล่าวว่า การ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและเป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชน และผู้เรียน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของ อุดม เขยกิจวงศ์ (2545 : 33-37) ที่กล่าวว่า การสำรวจสภาพปัญหาชุมชน เป็นการศึกษาค้นคว้าความเป็นอยู่ของชุมชน และผู้เรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของกิตติพงษ์ ศิริสูตร (2538, บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง การนำภูมิปัญญา

ชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ในโรงเรียนที่ร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าครูส่วนใหญ่มีการศึกษา และนำภูมิปัญญาชาวบ้านในเรื่อง วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ตอนที่ 2 การประเมินโครงร่างหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาหลักสูตร ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้อง ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าทุกองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรมีความเหมาะสม ส่วนผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร พบว่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0 แสดงว่า โครงร่างหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น หลังจากนั้น นำโครงร่างหลักสูตรไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้ โดยขั้นตอนนี้ ทำให้ทราบถึงจุดบกพร่องของหลักสูตร และได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรถูกต้องเหมาะสม ก่อนนำไปทดลองใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อารัง บัวศรี (2542 : 296-297) ที่กล่าวว่า การประเมินผลเบื้องต้นของหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ เพราะเป็นการทบทวนตรวจสอบหลักสูตรที่จัดทำขึ้นว่า มีสิ่งใดที่บกพร่อง และสมควรปรับปรุงแก้ไข

ตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ 13 แผน และให้วิทยากรในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้วย โดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการณ์ และบันทึกผลการสอน ทำให้ทราบถึงข้อดี และข้อบกพร่องของหลักสูตร เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ใจทิพย์ เข็อรรัตนพงษ์ ที่กล่าวว่า “การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ เป็นการตรวจสอบหลักสูตรว่าสามารถนำไปใช้ได้กับสถานการณ์จริงเพียงใด” (ใจทิพย์ เข็อรรัตนพงษ์ 2539 : 38)

ตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยการปรับกิจกรรมในสาระการเรียนรู้ เรื่อง การแสดงมโนรา โดยให้วิทยากรในท้องถิ่นเป็นผู้สาธิต และฝึกให้นักเรียนรำมโนราห์นอกเวลาเรียนต่อไปภายนอกนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ติดตัวไปเผยแพร่ในท้องถิ่นของตนได้

ผลจากการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น วิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดชุมพร รหัสวิชา ส31202 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร ทั้งนี้ เนื่องจากหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน การแสดงบทบาทสมมุติ วิธีสอนแบบโครงงาน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการเชิญวิทยากรท้องถิ่นให้ความรู้กับนักเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า และมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ได้เรียนรู้ตลอดชีวิต

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อหลักสูตรท้องถิ่น วิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดชุมพร รหัสวิชา ส31202 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนหลังเรียน ด้วยหลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1. หลักสูตรท้องถิ่น วิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดชุมพร รหัสวิชา ส31202 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถปรับอัตราเวลาเรียนกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาได้
2. หลักสูตรท้องถิ่น วิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดชุมพร รหัสวิชา ส31202 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถนำไปสอนบูรณาการกับสาระอื่น ๆ ได้ทุกสาระ
3. หลักสูตรท้องถิ่น วิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดชุมพร รหัสวิชา ส31202 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถเปิดเป็นสาระ

เพิ่มเติมได้ในทุกระดับชั้น เพียงแต่เลือกเนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ตามสภาพผู้เรียนให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอื่นมาพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นเช่นการแพทย์แผนไทย
2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอื่น ๆ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

www.thaiedresearch.org